

«آثار اسلاميه و مليه تدقيق انجمنی» طرفندره ایکی آیده بر نشر ایدیلیر

ایکینجی جلد

اسلام مدنیت و نورک حرثه عامه

ملی تنبعا بر مجموعی

دین، اخلاق، حقوق، اقتصاد، لسانیات، بدینیات قیات، بنیه اجتماعی، تحقیقاتی

مدیر :

کوبیللی زاده محمد فؤاد

استانبول دارالفنون «تورک ادبیاتی تاریخی» معلمی
«آثار اسلامیه و ملیه تدقیق انجمنی» کاتب عمومی

استانبول — مطبعه عامره

۱۳۳۱

ملیٰ اعتبار مجلہ

صافی : ۴

اول — تشرین اول ۱۳۳۱

جلد : ۲

کتابیات

عاشق پاشا زاده تاریخی، معارف نظارتی طرفندن تمثیل ایتدیریلش وطبعك مقابله و تصحیحنه موزة هایون حافظ کتب معاونی عالی بك باقشدر - برجله، ۳۱۸ صحیفه - استانبول، مطبعه عامره، ۱۳۳۳ هجری .

عثمانلیره دائر ایلك یازیلان تاریخلردن عاشق پاشا زاده نك کتابی نسخه سی اندر بولوندیجی جهتله درجه نهایده معتبر ایدی . عثمانلی تاریخله توغل ایدنلر عندنده تألیفك اسکیلکی جهتله تدقیقه شایان ایدی . اخیراً طبع و موقع انتشاره وضع ایدلایکندن تدقیق آرزوسنی بر درجه یه قدر تطمین و تأمین ایتمشدر .

شرق آثار قدیمه وبالخاصه تاریخه سنك طبعی ایچون آوروپاچه ایکی اصول تعقیب ایدلمکده در . بری یالکیز موجود نسخه لرك مقایسه سی ، دیگرى مقایسه ایله برابر متن کتابك جابجا تحشیه ایدلمسی در . اولکنده ایش یالکیز نسخ موجوده نك مقایسه لرندن عبارت بولندیجی جهتله بك زیاده دقتدن باشقه یورغونلق یوقدر، ایکنجیسنده حاشیه لرك تنظیمی وقوف و معلومات عمیقیه متوقف اولدیغندن درجه نهایده امك صرفنی موجبدر . طبعنده برنجی اصول تطبیق اوله جق اترك ال یازمه سی متعدد نسخه لری اولدیجی تقدیرده، بولنردن کتابك تاریخ تحریرینه و بوجهت معین و موجود اولدیجی حالده کاغذ و یازیسنك طرزى جهتله زمان تألیفه اك یاقین اولان نسخه اساس انخاذا ایدیلررك دیگر نسخه لرده بولونان تفاوت حاشیه ده کوستریلیر . اوروپاده اخیراً طبع و تمثیل اولونان آثار قدیمه شرقیه وباخصوص تاریخیه ده ایکنجی اصول تعقیب ایدلمکده در . حاشیه لر محشی لرك وقوف و معلوماتنك درجه نهایده وسعته دلالت ایده جك صورتده عالمانه در .

تاریخ عثمانی انجمنی طرفندن عاشق پاشا زاده تاریخنك طبعی عهد سنه تودیع اولونان عالی بك دخی اثرده بو ایکنجی اصولی تعقیب و تطبیق ایتمشدر . کتابك طبعنده موزة هایون کتبخانه سنك نسخه سنی اساس اتخاذا ایتش ، و اتیقان کتبخانه سنده بولونوب تاریخ عثمانی انجمنی طرفندن فوطوغرافی ایله استساخ ایتدیریلن نسخه ایله مقایسه ایتمشدر . اولاً برنجینك تاریخ تحریری اولیوب « اسکی برخط نسخه ایله محرر » دینیور ایسه ده ، « یازیسى بوزوق »

اولسنه نظر آ، حکم ایدیلن بو قدم شبه لیدر و مودعک قول مجردندن عبارتدر . و اتیقان نسخه سی ایسه ۹۷۷ سنه سنده یازلمشدر . ثانیاً اساس اتحاد اولنان نسخه ده نقصان بولندیغندن ایکنجی نسخه ایله اتمام واکال ایدلمشدر . عالی بک طرفندن یازیلان مقدمه دن استنباط اولونان ایضاحات واقعه ، ایکی نسخه دن هانکیسنگ ده ا زیاده اساس اتحادینه صالح اولدیغنی تبیین ایدر، و مقایسه متده خطا ایدلدیکی بوضورتله ایلک نظرده تعین ایلر .

عاشق پاشا زاده کبی کتب تاریخیه مزک تحشیه سی ، دولت عثمانیه نک و قوعات سیاسیة سنه ، مشاهیر امرا و علما و سائر کبی رجالتک تراجم احواله ، تشکیلات و تأسیسات اداریه سنه ، زیر اداره سنه آلدینی بتون یرلرک جغرافیاسنه ، تورک دیلینک طرز قدیمه حقیقه و قوفه متوققدر . بوضورتله اترده محل محل کورولن بعض مبهم و مغلق جهتلر ، یا کلیشله واستساخ سهولری حاشیه ده ازانه ایدیلور، بونلر حقنده اولان معلومات حقیقه دخی آکا تردیف اولتور ؛ بوضورتله ، زمانی بوکی تدقیقات اجراسنه مساعد اولمایان مطالعین تنویر ایدیلرک خطایی صواب دیه قبول ایتمکدن صیانت اولونور . حالوکه عاشق پاشا زاده تاریخنده بک الزم اولدینی حالده بو جهتلر قطعاً اهمال ایدلمشدر ، از جمله متده (ص [۱] ۶۱ ، س ۶۵) :

« (بوز) یی (استکیه) یی بونلر فتح ایتلمشدری » جمله سنده بولنان اسماء خاصه همه حال حاشیه یه محتاج اولدینی حالده مسکوت بر اقلمشدر . « استکیه » نک « اسکیچه » اولدیغنی اشارت ایله شهرتندن طولانی بونکله اکتفا ایدرک حقنده ایضاحات اعطاسنه لزوم یوقدر ؛ فقط « بوز » دیه کوریلان اسم بویه دکدر ، محشی نک بوضورتله ضبط ایدیلن موقعک اسمی دیگر عثمانلی تاریخلرنده (بورلی) دیه محرر اولدیغنی کوستره رک حقیقه وظیفه سنی ایفا و مطالعینی مستفید ایلک ایچون حقنده معلومات اعطا ایتسی ایجاب ایدر ایدی .

متن اترده بوکی شایان تحشیه اسامی چوقدر ، هینچ بری حقنده معلومات ویرلما مشدر . مع مافیه بوجهتلر حقنده تنقید اتدن صرف نظر ایله کتابک حاشیه لرینه احاله انظار ایدرلم و نظر تدقیقندن کچیره لم . شوجهتی دخی استطراد اوله رق بیان ایدیم که حاشیه لرک متنده بالمناسبه اسامیسی بیان ایدیلن آثاردن ماعداء محشی نک مأخذ لری تراجم احوال ایچون « سجل عثمانی » ولسان ایچون احمد و فیک پاشانک « لهجه عثمانی » سیدر . بوا یکی اثرک بویوک فدا کارلقلرله تلفیق و تألیف اولوندینی محققدر ، مع مافیه قدیم بر اثر تاریخی نک تحشیه سی ایچون بونلرک یکانه مأخذ اوله رق استعمالی بک چوق یا کلشقلره سببیت ویرر ؛ زیرا برنجیسنده خطا بک

چوقدر. تورکجه نك طرز قديمی حقهده اخیراً اجرا قیلینان تدقیقات دخی ایکنجیسنده اکثر کلمات ایچون کوستریلن معنایله اصابت ایدیه مدیکنی تعیین ایشدر .

ص ۴، ح ۱ : هرايکی نسخهده بو وجهله (یعنی کول) محرر ایسهده اسم قديمی (آنه قول) اولان اینه کولدر . بو حاشیه نك مأخذی لهجه عثمانی ایسهده افاده سی تمام اخذ اولونما مشدر. اثر مذکورده بیان اولتان آنه قول اسمی دیگر بریده کوریه مه مشدر ، ییزانسلیلر Angelocomé دیرلر ایدی .

ص ۴، ح ۲ : اوشندیرمک ، مزاحمه ایتمک . کتابک تألیفی زمانلرنده اوشندیرمک اینجیتمک مقابلنده قوللانیلیور ایدی . بعده بومعناده طوغریدن طوغریه اینجیتمک مصدرینک استعمالی تعم ایتشدر . بوکون اوشندیرمک کسل ویرمک معناسنه قوللانیلقدهدر . مزاحمهده کی بربری ایتوب صقیشدره رق هجوم ایتمک اوشندیرمک مصدرنده یوقدر . اوشوندی کلمه سنده مزاحمه معناسی واریسهده مصدری اوشندیرمک اولمیوب اوشوندی ایتمکدر . ص ۵، ح ۱ : کوچکون ، اشیای منقوله . متن کتابده اومعناده قوللانیلش ایسهده کرک کوچکون وکرک کوچمل قدیماً کوچیه ایله مترادف ایدی . شرق تورکجه سنده کوچمان اولمشدر . معنایه کوچمل هیچ بریده اوزون زمان اوطورمیه رق دائمی کشت وکذار ایدیلر ، کوچکون ایسه قیشین قیشلاغه ویا زین یاییلاقه کیده رک بوسورتله بردائرة محدوده داخلنده کزنلر ایدی .

ص ۵، ح ۲ : مارتولوز ، سابقده طونه کیمجیلری قورصانی دیمک ایسهده بوراده جاسوس مقامنده قوللانیلش اولسه کرک . بو حاشیه نك برنجی جمله سی عیناً لهجه عثمانیدن آلمشدر ، بومعنائی احمد وفیق پاشانک (رادحاوض) دن ویاخود آنک احمدوفیق پاشادن اخذ ایلدیکی مسئله منازع فیهدر . ایکنجی جمله ایسه حاشیه صاحبنکدر . معنایه هرايکیسی ده طوغری دکلدر . مارتولوز روجهدر ، مسلح معناسنده . سلاطین عثمانیه ییزانسلیمراطورلری اراضیسنده توسیع ملکه ابدار نرندن اعتباراً اهالی اصلیه دن بعضیلرینک سلاح طاشیمه سنه مساعدده ایله خدمتلرنده استخدام ایتیش ایدیلر . بوسورتله روجه اولان مارتولوز کلمه سی دیلیمزه کچمش ولسان دولنده « مارتلوس » دیه قید اولمغه باشلامشدر . بونلرک عددی

ایک اول پک محدود المقدار ایدی، بعدہ آرتدیریلہرق هنوز الہ کچن تراکیا و ما کدوینا و تسالیا قطعہ لرینک یوللرندہ و بعض صارپ کچدلرندہ آسایشی محافظہ عہدہ لرینہ تودیع اولونمش ایدی۔ ایشہ بوصورتہ دولتک اقوام خرسٹیانہ دن استخدام ایلدیکی عسا کرک برصفتی دخی بولر تشکیل ایتشلر ایدی۔ بعد بعدہ اوروپادہ کی ممالک عثمانیہ و بالخاصہ بوسنہ و مجارستان قطعہ لرینک حدودہ یاقین قلعه لرینہ اقامہ اولونان عسا کر محافظہ دن برقصی دخی مارتولوزلر ایدی، کہ اوراق رسمیدہ «مارتولوسان» دیہ محرردر۔ بولرک تشکیلاتی دخی دولت عثمانیہ جہ قوللانیلان سائر عسا کر محافظہ یہ مشابہ اولوب بولوکرہ منقسم ایدیلر۔ بلوک قوماندانلری و برقلعہ دہ بولنان بتون بولوکرک باش قوماندانی اولان آغا اسلام، افراد تماماً خرسٹیان ایدی۔ مع مافیہ مارتولوزلر اوزمانہ قدر روملردن اولدینی حالہ آدن صوکرہ آرالرینہ دیگر اقوام خرسٹیانہ دخی ادخال اولنمش ایدی۔ بوسنہ حدود قلعه لرندہ کی مارتولوز بولوکرکی افرادی بعدہ تماماً اسلام اولدقلمی حالہ مارتولوسان نامی محافظہ ایتشلر ایدی۔ مارتولوزلرک تشکیلاتہ و تجهیزاتہ و دیرلک کی وسائط اعاشہ سنہ دائر بالخاصہ قانون وضع و تنظیم ایدلش ایدی۔ بوقانون اسکی قانوننامہ لیمزده محرردر۔

ص ۹، ح ۲: طویوم، قامہ۔ متندہ اولان طویومک بوصورتہ تفسیرندہ معنا یوقدر۔ طویوم کلمہ سی قائمق معناسہ اولان طویومق مصدرندن دکلد۔ قدیم تورکجہ دہ طویوملق یغما و غنیمت و چاپول دیمک اولدینی کی طویوم ایتک دخی مال غنیمتہ نائل ایتک دیمکدر۔ محشی «اثرک یالکز تدقیقات لسانیہ دہ بولونان ارباب اختصاص و مستشرقینہ مخصوص اولیبوب عمومہ عائد اولسی نظر دقتہ آلمغلہ تاریخ عثمانی انجمنک تنسییلہ مورخک طرز افادہ سی تغیر اولنمقسنن کلماتک املاسی۔ حروف املا قوللاندینی جہتلہ قرائتی موجب مشکلات اولمسندن طولای۔ تبدیل» ایتدیکنی بیان ایلدیکی وا کثر محلدہ حروف املا قوللاندینی حالہ، بوحاشیہ نک مستند اولدینی «غازیلرک دخی طویوم ایتدی» جملہ سنی حالیلہ براقشدر۔ غازیلرک کلمہ سنک آخرندہ کی کافی صاغر کافہ تبدیل ایتامسی و یاخود بولکلی شمدیکی (غازیلرینی) مقابل اولہرق طرز قدیمہ (غازیلرین) شکلتہ افراغ ایلمہ مسی جہتلہ جملہ نک معناسہ سقط عارض اولمشدر۔ بلکہ دہ طویوم کلمہ سنہ ویردیکی معادن طولای غازیلرک کلمہ سنی حالیلہ ابقا ایتمشدر۔ طویوم کلمہ سی متندہ متعدد دفعہ قوللانشدر، ازجملہ الی آلتنجی صحیفہ دہ واقع «غازیلر طویوم اولدیلر» جملہ سی بو بابدہ کی ایضاحاتی تسین و تأیید ایدر۔

س ۹، ح ۳: یاصمق، قورلمش کرکین یایی بوشالدوب دوز یاتسی ایتک معناسنه ایسه ده بوراده مغلوب ومنهزم ایتک مقامنده قوللانلشدور. منته کی یصلدی کله سی هیچ بروقت یاصمق مصدرندن کله مز. مغلوب ومنهزم ایتدی معناسنه ده دکلدر. اگر منته کی کله حقیقه یصلدی ایسه بوکله شرق تورکجه سنده عسکری صف حرب نظامنه قویمق ویاخود تعیه ایتک معناسنه اولان یاصامق مصدرندن فعل متعددر. اوصورتده منته کی جمله دن معنا استخراجی ممتنعدر. قطعی اوله رق تخمینہ نظرآ بوکله کتابده یصلدی در. سهو مستنسخ اوله رق یصلدی اولدیغندن طولای عدم دقت اثری اوله رق حالیه براقلمشدر. هر حالده بوکله ده متک تحریفنه جسارت اولوندیغی آکلاشیلیور، زیرا دشمنک تعیه ایدلدیکی دکل باصلدیغی، منهزم اولدیغی سویلمشدر.

ص ۱۶، ح ۳: اوتک؛ او یونده یوتمق، کچمک. منته کی اوتدی کله سنک بو معنارله ایضاحی غیر قابلدر، اوتک مصدرنده آلتی معناسی دخی اولدیغندن اولوجهله ایضاحی ایجاب ایدردی. زیرا محاربه ده دشمنه غالب کلوبده باشی کسهرک کتیرمه آثار قدیمه ده باش آلتی ودها قدیملرده باشی اوتدی دنیلور ایدی. او یونده یوتمقدن مغلوب ایتک و بوندن ده حاشیه ده ایضاح ایدیلن معنای مراد ایتک طولایسیله در.

ص ۲۱، ح ۲: یامق، بوراده مترس ترتیب ایتک دیمکدر. قدیم تورکجه ده یامق کله سنک برمعناسی ده قایماق در. قلعه قپوسنی یاپدیلر دیمک محافظلرینک ویا اهاالیسنک قلعه قپوسنی دشمنه قارشو قاپامسنه وقعه قپوسنی یاپدیرمق دیمک دشمنک خلقنی قلعه ایچروسنه چکیله رک قپوسنی قاپاندیرمغه مجبور ایتمک ککنه دینور. بونده مترس ترتیب ایتک خصوصی یوقدر. ص ۲۷، ح ۲: آزانق، جزئی. تورکجه ده بویله کله اولمادیغندن احداثه دخی لزوم یوقدر، منته کی آزانق سهو ناسخ اولدیغی محققدر. اصلی یا آزاجق در، یاخود آزادلق کله سیدر.

ص ۳۲، ح ۲: صماندره، هر ایکی نسخه ده «سمندر» صورتنده محرر ایسه ده زبازردی کبی یازلدی. حاشیه دن کتابک بوراسنده متنه تجاوز اوله رق تغیر ایدلدیکی آکلاشیلیور. علی الاصول منته سمندر نك حالیه ابقا ایدیلرک حاشیه ده صماندیره کوسترلمسی ایجاب ایدر ایدی.

ص ۳۶، ح ۲: یانجق، زره. یانجق انسانه مخصوص اولیوب آتله اورتدکری وفارسیده برکستوان دینلان زره در.

ص ۳۶، ح ۴: ادیک؛ چکمه و چیزمه نك یومشاق نوعی. بو حاشیه نك مأخذی لهجه عثمانیدر؛ لکن قدیم تورکجهده ادیک لاعلی التعیین آباق قابی معناسه در.

ص ۴۷، ح ۳: اجه؛ قوجه و اختیار آدم معناسه اولوب حاجی محفیدر. بو حاشیه نك مأخذی لهجه عثمانیدر. اجه قدیم تورکجهده والده همشیره و چغتایجهده آنلره برابر مسنه معناسه اولدیغندن لهجه عثمانی ده بلکه بونلره استناداً او صورته معنا ویرلشدیر، لکن کړک ویریلن معنالر وکړک حاجی محفی اولماسی طوغری دکلدر.

ص ۴۸، ح ۱: چین؛ صاعلام، صحیح. سلیمان پاشا روم ایلی طوبراغنه آباق باصدقده ایلك الدیغی (چیمپه) حصاریدر. متنده سهو ناسخ اوله رق بوقلعه چین حصارى نامیله یازلمشدر. چیمپه اسمی تاریخلرده اکثریا چنی و باشقه صورتلره یا کلش تحریر ایدلمشدر. حاشیهده بوجهت قاله آلتماش وآنکله اکتفا ایدلمیره ک باشقا صورته تأویلنه چالیشلمشدر.

ص ۵۰، ح ۱: آکیرتمق؛ غلیظ و کر به الصوت بر آدمی تضییق ایله باغرتیق. بونك دخی مأخذی لهجه عثمانیدر. لکن متنده اولان کله بهمه حال آکیرتوب دکلدر. مثک بوراسنده دخی تبدیل و تحریف و قوعوبلمشدر. بولکه محقق صورته مدسز اوله رق آکیرتوب در، قدیم تورکجهده آکیرتمک و یاخود آکیردمک مصدری بر موقع مستحکم محاصره ایدیلوب تضییق ایدلمک معناسه در.

ص ۵۱، ح ۱: قایوب قازمق؛ قاصوب قاورامق. مثک بو افاده سی سهو ناسخ در. زیرا قدیم تورکجهده قاپوب قاورامق تعبیری وارد، متن دخی بو صورته اوله جقدر. سهو ناسخ حاشیهده ارأه سی ایجاب ایدر ایکن بوندن ذهول ایدیلوب یا کلش اوله رق قاصوب قاورامق معناسه قایوب قازمق دیه یکیدن بر تعبیر احداث ایدلمشدر.

ص ۵۳، ح ۳: صیمق مغلوب ایتمک، قیرمق، کسمک. بو حاشیه دخی لهجه عثمانیدن مأخوذدر. صیمق مصدرنده کسمک معناسی یوقدر. قدیم تورکجهده یالکنز ایکی اولکی مغالرده مستعمل ایدی.

ص ۵۵، ح ۵: هرا یکی نسخهده بو وجهله (یعنی سرف اوله رق) محرر فقط «سرب» اوله جقدر. تواریخ قدیمه مزده صربلرک دائماً سرف دیه یاد اولدینی کورلمدی کی بو صورته اشاره لزوم کورندی؟

ص ۵۶، ح ۲: خوریاد، خویرات کله سنک صحیحی اولوب کویلی، قبا دیمکدر .
 رومجه دن قدیمآ تورکجه یه کهن بوکله ایله قدیم تورکر کویلی وقبا مراد ایتیموب مال .
 متجاوزہ خرسیتانیه نک ارباب حرب و ضربی مراد ایدر لر واستعمالنده اومعنائی آکلار لر ایدی .
 ص ۵۷، ح ۱: بروسه ده کی کتابه سنک مزارنده دولت خاتون یازیلیدر . تاریخ
 عثمانی انجمنی مجموعه سی، نومرو ۸ ص ۵۰۹ . کرمان بکی سلیمان بک قیزی اولوب
 سلطان ییلدیرم بایزید خانک زوجہ سی اولان سلطان خاتون ایله کذلک مشارالیهک دیگر
 حریمی و چلبی سلطان محمد خانک والدہ سی اولوب بروسه ده مدفون بولونان دولت خاتون .
 آیری آیری قادی نلردر . تاریخ عثمانی انجمنی مجموعه سنک اوبابده کی بیاناتی خطادر . بوجهت
 تاریخلردن و بالخاصہ نشری تاریخندن و دولت خاتونک وقیہ سندن مستبان اولور .

ص ۵۸، ح ۱: یالینچاق؛ بوسبوتون چلاق . اسکی تورکجه ده بوکله فقیر مقابلی
 اوله رق مستعملدر . لغتورده حاشیه ده کی وجهله معناسی کور یاه مامشدر .

ص ۵۸، ح ۲: قلماش؛ نامعقول نسنه در . متنده کی بوکله سهو ناسخدر، اصلی
 بهمه حال در بدر، حیلہ کار دیمک اولوب معرب بر بلغت عجمیه اولان قلاش در . کتب
 لغتده حاشیه ده محرر معنادہ قلماش کله سی یوقدر .

ص ۵۸، ح ۵: قونوقلق؛ ضیافت . تورکجه ده قونوق مسافر اتمک معناسه اولوب
 کله ده قطعاً ضیافت معناسی یوقدر، بو معنا باشقه برکله ایله افاده اولنور . حاشیه نک
 عائد اولدینی متک افاده سی قاریشیق و هر تقدرا کسیک ایسه ده اعمال فکر ایدیلنجه
 کلینی کوتورمکه مأمور اولنلرک کرمان اوغلی طرفندن خاطرلری تطیب ایدلدیکی و بو
 مناسبتله قونوقلق کله سنک آنلر حقنده استعمال اولدینی آکلاشیلور .

ص ۵۹، ح ۱: چاشنکیر؛ سابقده ضیافتلرده سفره خدمتی ایفا ایدن بر صنف عسکری .
 بو حاشیه نک مأخذی شمس الدین سامی بک قاموس ترکیسی اوله جقدر . تورک خاقانلری
 و عثمانی پادشاهلری سرایلرندہ سفره ده خدمتہ مأمور بکاول، خوانسالار، چاشنکیر
 ناملریله یاد اولونور بر صنف خدمه وار ایدی .، بونلرک آمرینه عثمانیلورده چاشنکیر باشی
 دینلور ایدی . حکمدارلر سفره چیقده دیکر سرای مستخدمینی کبی بونلرده پادشاهک
 معینده بولونورلر و حربہ اشتراک ایدر لر ایدی . عثمانیلر و دیگر تورکر کرده بونلردن یتیشن
 امراسملرینک یا اولنه و یا خود آخربنه چاشنکیر و یا خود چاشنکیر باشی، بکاول و بکاول باشی؛

خوانسالار تعیرلرینی علاوه ایدرلر ایدی. حاشیه ده بیان اولندیخی وجهله آریجه بر صنف عسکری دکل ایدی.

ص ۶۰، ح ۱: حصار خرابه سی. بو حاشیه ایله متنده کی ایجکز کله سنک معناسی حقنده ترده دوچار اولونیور. اکر بوبابده مأخذ اولان لهجه عثمانیک «چتالجه قضاسنده حصار خرابه سی» افاده سی تماماً اقتباس اولنسه ایدی، ایجکز کله سی حصار خرابه سی معناسه می یوقسه خراب بر حصار می دیه ترده محل قالمز ایدی.

ص ۶۲، ح ۲: قرال دیمک اوله جق. بوبابده ظنه لزوم یوقدر، متنده کی قره ایلله سهو ناسخدر؛ طوغری می قرالیه در.

ص ۶۲، ح ۴: کوس اووا؛ زبازدی «قوصوه» کوسوه؛ قارغلق معناسه قوچانه ناحیه سی. بو سحرانک آدی اولان قوصوه اسلاوجه قره طاووقلق دیمکدر.

ص ۷۱، ح ۱: اوکارمق؛ یایمق انشا الله مقامنده قوللانلشددر. متنده کی جناب حق مساعده ایدر سه معناسه اولان الله اوکارر سه در. بوتعیر الآن آنا طولیده مستعملدر، حاشیه ده کی ایضاحات خطادر.

ص ۷۱، ح ۲: طاش؛ طیش. طاش ایلی؛ قره مانک سمت شمالی سی. بو حاشیه نك مأخذی لهجه عثمانیدر، قرمان ایالتنک سمت شمالی سندن بونامده بر محل یوقدر. سلجوقلرک انقراضنده قره مان خاندانی طرفدن استیلا ایدلدیکی جهته اولنرک نامنی آلان و عثمانلیلرک ضبطنده دخی عینی نامی محافظه ایدن قره مان ایالتنک جهت جنوبیه سنه عمومیتله ایچ ایل دینلوب بونک شرق طرفه ده طاش ایلی دینلور ایدی. بوادی آلمسی اراضینک زیاده طاشلق اولسی جهتیله در. قرون قدیمه ده بورالری کیلیکیا قطعه سندن معدود اولوب «طاشلق کیلیکیا Cilicie Traché otide» دینلور ایدی.

ص ۷۴، ح ۱: اوکاتمق؛ اصلاح ایتمک. تورکجه ده اوکاتمق یوقدر، اصلاح وتصحیح ایتمک معناسنده اوکورتتمق یاخود اوکارتتمق مصدری واردر. اوکات کله سی قدیم تورکجه ده پک، صیقی، ای معناسه در. متنده کی بوکله دخی او معنایه در.

* * * محشی متنده: ییمکه ایت چغاطی حاضر اولدی» مصراعنده کی چغاطی کله سنی دعوتلی معناسه اولمی؟» دیه تحشیه ایدیور (ص ۷۵، ح ۳). حالبوکه بوکله چغتای در. کتابده او صورتله یازیش وییلدیرم بایزید خانک تیمورلنک ایله اولان وقوعاتی صره سنده دخی بومالا ایله تکرر ایتشددر.

ص ۷۶، ح ۳: قره قویونلی حکمداری. منته بحث ایدیلان زمانده قره یوسف حکمدار اولوب قره قویونلی تورکمنلرینک رئیس ایدی. پک چوق زمان صوکره حکمدار اولشدر.

ص ۷۶، ح ۴: سیواس ولایتینه. منته کی روم ایلینه کله سی بوضورتله ایضاح ایدیلورسه ده بویلدیکمز روم ایلی قطعه سیدر. سیواس ولایتیه قدیماً روم ایلی دینیوب یالکمز روم ویاخود رومیة صغرا دینوردی. منته افاده سندن دخی هیچ برصورتله سیواس ولایتی آکلاشیلماز.

ص ۷۷، ح ۲: سراخور؛ زبازردی صلاحور، سلاخشور. بو حاشیه نکه مأخذی لهجه عثمانیدر، لکن یا کلاشدر. صلاحور باشقهدر، سراخور باشقهدر. دولت عثمانیه نکه ایلک دورلرنده اردونک بر محله عزیزمنته یوللرک تنظیمی ایله برابر اردوده کی آغریقلرک نقل و سائرهمی ویاخود زلزله کی بر آفتک وقوعیله خراب اولان محللرک تعمیری ضمنده استخدام اولان کسه لره سراخوردینورایدی. بونلرا هالی خریستیانیه دن ایدی. حرب و سائر آفت وقوعنده اسلاملردن بونلره مقابل عزب لر قولانیلورایدی. صلاحور ایسه واقعا سلاخشور مقابل اولوب دارالسعاده آغلرینک معینلرنده کی خصوصی خدمتکارلرینه دینلورایدی.

ص ۷۸، ح ۱: صولاق؛ رکاب مأموری کناکش. سابقده ۶۱، ۶۲، ۶۳، ۶۴ نجی بولوک خلقی. بو حاشیه نکه مأخذی لهجه عثمانیدر. صولاق کله سی عثمانیلرده ته رکاب مأموری، نه ده او قحی معناسه در. عثمانیلرک تشکیلاتنده صولاق دینیلنلر یکیکچریلردن دیرت بولوک اولوب بونلرک آمرلری اولان صولاق کتخداسی و او ده باشیلری کرک سفر و کرک تنزه ایچون پادشاه سرایدن چیققدقه اورتیه آلوب اوزنکی سی یاننده یورورلر. بومیدان حربده ویاخود صارب یرلرده پادشاهک اتنک دیرکتندن طوته رق محافظه ایدرلر ایدی. صولاق بولوک لری دخی سفره عزیزمنته پادشاهک یدک آتلیرینک آردندن ویکلردن صوکره بولورلر ایدی، اوق ویای طاشیرلر ایدی. سرای هایونده کی رکابدار دینیلن مأمور باشقهدر.

ص ۷۹، ح ۳: دیزدار؛ قلعه آغاسی. لهجه عثمانیدن اخذ ایدیلن بو حاشیه خطا اولوب دیزدار قلعه محافظی دیمکدر. قلعه آغاسی ایسه قلعه لرده یرلو قولی دینیلن عساکر محافظه نکه قوماندانلرینه دینلور ایدی.

ص ۸۲، ح ۱: تاوچى؛ تىمارچى. تاوچى تىمارچى دىكلدر. تواريخىدە طويىچ وياخود طويىچە دىخى دىيلن كىسەدر. آشاغىدە بىلدىرلدىكى وجهله آقنىجىلر ك رۇسانسە تىسمىه ايدىلور ايدى. بو مأمورىت آقنىچى بىكىك عر ضيله طرف حكومتدن توجيه اولنور ايدى.

ص ۸۳، ح ۲: قاضى فضل الله؛ فن طبدە مهارتى اولان بوذات بالاخره وزير اولمشدر. بو حاشيه سىجل عثمانى دن ملخصدر. خالبوكه ككبوزه قاضيسى اولان فضل الله واولجه طيب ايكن بعدە وزير اولان فضل الله آرى آرى ذاتلردر. قاضى فضل الله آقچه قوجهنك طورونى وياخود حفيدىك اوغلى ايدى. من القديم ككبوزه خلقندن اولوب بورانك بيزانسه قريبتندن طولاي اورا خلقى و حكومتيله طائيشقلىق پيدا ايتىش ايدى. بعدە دولتك بيزانس ايمپراطورلغيله مناسباتىك بعضيسنده استىخدام اولتىش ايدى. متنده محرر خصوص دىخى بونلردن بريدر. سىجل عثمانىك بوبابده كى مآخذى عالينك كنه الاخباريدر، خالبوكه اثر مذكور ايلك اول حاشيهده محرر صورتله بيان ايتىدىكى حالده بعدە هرايكىسىك آرى آرى ذاتلر اولديغى بىلدىرييور. مولانا فضل اللهك وقفهسى بوبابده دها زياده شايان احتجاج بر وثيقهدر.

ص ۸۴، ح ۳: آقنىچى؛ آقنيه مأمورباشى بوزوق، سابقده نيكبولينك مالمقوج اوغلى عسكرى، يغما كر اوچاغى. بو حاشيه لهجه عثمانىدن اخذ اولمشدر. بوراده باشى بوزوق. ويغما كراوچاغى ديه توصيف ايدىلان آقنىجىلر ك تشكىلاتى نظامه تابع ايدى. طويىچ وياطويىچه وياخود طاوچى دىيلن ضابطان قومانداسنده اولمق اوزره بولوكلره منقسم اولوب آقنىچى بىكى دىيلان و دولتجه بر مأمورىت رسميه اولان بويوك بر قوماندان اداره سنده ايدىلر. خلقندن برينك آقنىچى صنفه دخولى حكومتك اذن و مساعدە سيله واسمىك دفتره قيديله اولوب اومسلىكده دوامى موضوع قوانينته اطاعتله مشروط ايدى. كندىلرينه تىمار و يريلور ايدى. بوجهت حقنده وئائق قديمه دولتده بك چوق معلومات كوزيله بيلور. آقنىچى تىمارينه عائد خصوصات دولتك عمومى قانوننامه سنده محرردر. آقنىك صورت اجراسى و اله جقلىرى اموال غنايم واسرا حقنده آريجه بر قانون وارايدى.

ص ۸۶، ح ۱: اوغلان شهزاده معناسندهر. موغوللر چوچى و چقتاي اولوسلرى خانلرنده شهزادكانه اوغلان ياخود اوغلن دىيلور ايدى. بو صورتله شرق توركجه سنده كچمشدر. غرب توركجه سنده ايسه هيچ بروقت شهزاده لره اوغلان دىيلمىامشدر. عاشق پاشا زاده نك متنده بونى قوللانمى لااباللىكدرد.

ص ۹۳، ح ۲: آکارو؛ اوتیهان، یوقاری، اوتوری، بومغارلردن اولکیسی لهجه عثمانیدن در. اکار و اوتیهان معنسه اولقله برابر ایلری و ایلکری ایلده مترادفدر.

ص ۹۷، ح ۱: مسلم؛ سابقده ویرکودن معاف بالطه‌جی و آراه‌جی عسکری. مسلم لر اورخان بك زمانده تورکوردن تشکیل اولمش علوفه‌لی سواری صنفی ایدی. اوزون مدت مرور ایتمدن انتظامدن چقدقلرندن یرلزینه سپاهی و سلحدار و سائر نامرله سواری بولولکری تشکیل اولنهرق بونلره علوفه‌لرینه بدل آناطولی و روم ایلده چقتلکلر ویرلمش ایدی.

ص ۹۷، ح ۲: عزب؛ سابقده بحریه تفکجیلری، بیکار، ایرکن. بوحاشیه‌نک مأخذی لهجه عثمانیدر. دولت عثمانیه‌نک ایلک اواننده منتظم و علوفه‌لی دائمی عسکردن ماعدا یالککز حرب ایچون اهلیدن عزب نامیه صورت موقته‌ده عسکر جمع ایدیلور ایدی. ایشه متنده‌کی عزب چاغیرتمق تعیری بودر. بونلرک صورت جلب وجهی حقه‌ده دولته قانون نامه‌سنده بر فصل مخصوص وارددر. حدود قلعه‌لرنده بولنان (عزبان) ایل حاشیه‌ده بیان اولنان بحریه عزبلری بونلردن باشقه‌در.

ص ۹۷، ح ۳: سپاهی؛ تیمار نامیه عشرینی آلدق‌لری اراضیه مقابل حرب زمانده کندی حیوانلریله و جانب مبریدن ویربان جبخانه و معیناته حرب کیدن بر صنف سواری عسکری. متنده‌کی سپاهی کلمه‌سندن حاشیه‌ده بیان اولنان صنف عسکری مراد ایدیلوب روم ایلده عسکر نامده‌کی باجمله آدم‌لر قصد اولنمشدر.

ص ۹۹، ح ۱: یاولاق؛ عجیب، غریب. یاو یاغی‌بردر. یاولاق‌دخی یا یلاق و قیشلاق کبی یاو کلمه‌سنگ نسبتی‌در. یاوده عجیب و غریب معنالی یوقدر، غریب معنایی وار ایسه‌ده غرابت مقابلی اولیوب ییابجی دیمک اولان غریبدر. یاوده اجنبی معناسندن باشقه غائب، مجهول، عاصی، پک زیاده معنالی‌ده وارددر.

ص ۹۹، ح ۲: ایکی نسخه‌ده‌ده عملدار یازیلیدر. بوحاشیه‌دن متن طوغرو اولدینی حالده تجاوز ایله تخریف ایدلمش، عملدار یرینه علمدار یایلش زاولدینی آکلاشیلور. مع مافیه علمدار و عملدار تعیرلری آراسنده مناسبت یوقدر. دوزمه مصطفانک روم ایلده تعقیبی ایچون وسائط تدارک ایدن بوکسه‌نک عامل اولدینی تاریخ‌لرده بیان اولنیور، کتابک افاده‌سندن‌ده او زمان عامللره عملدار دینلیدیکی آکلاشیلور.

ص ۱۰۵، ح ۱: آقارصو؛ نقش . آقارصو صنعت نقشده برنوع طرزدر . منده نقش . معناسی یوقدر . بوتعیر ماء جاری معاسنه اولدیغی کی قدیم تورکجهده مجازاً بشاشت وکولر یوزلیک معاسنه مستعمل ایدی . منده دخی بومعنا مراد اولئیور . صودن بوصورتله پک چوق مجازی تعیرلر دخی تشکیل اولمشدر .

ص ۱۰۵، ح ۳: اوت، آتش دیمک ایسهده بوراده جسور معناسنه در منده کی معناسی . جسارتله تقییده حاجت یوقدر ، اوتلوند سریع و ذکی معناری مراددر .

ص ۱۲۱، ح ۲: وارساق؛ تاتاردن برعشیردر، ایچ ایلده متفرق اولمشدر . بو حاشیه نك مأخذی لهجه عثمانیدر . وارساق عشیرتی تاتار اولیوب تورکمندر . بو عشیرت ایلک اول . بولغار طاعی و جوارلرنده قوندقلرندن اورایه آدلرینه اضافله وارساق ولایتی دینلمشدی . بوکونده وارساقلرک بقیه سی قوزان طاغلرنده موجوددر .

ص ۱۲۱، ح ۴: شهاب الدین احمد بن زین العابدینک مخدومی اولان بو ذات ۸۶۴ده وفات ایتمشدرکه «هجة التواریخ» مؤلفیدر . بو حاشیه نك مأخذی سجل عثمانیدر . مولانا شکر اللهک جدی زین العابدین اولیوب زین الدین زکی در . مطبوع شقایق ترجمه سنک کنارنده «منهاج الرشاد» آدلو کتابی ۸۶۴ سنه سنده تألیف ایتدیکی محرردر . وفاتی بوسنه دن پک چوق زمان صوکره در .

ص ۱۲۴، ح ۱: کونج؛ منبع . بو کله فارسی دیاننده گوشه، بوجاق معاسنه اولان کنجک بوصورتله یازلمشیدر ، منبع معناسی یوقدر .

ص ۱۲۵، ح ۱: چونکلدی؛ چنتیک چنتیک اولدی دیمکدر . تورکجهده بومعناده چونکلمک مصدری یوقدر، چنتیکمک مصدری واردر، قدیماً چنتیکمک مقابلی اولمق اوزره . کدیلک مصدری مستعمل ایدی ، از جمله قلجلر کدیلدی دینوردی .

ص ۱۳۷، ح ۱: روم؛ شرقی آسیاده ممالک عثمانیه . لهجه عثمانیدن آلمش اولان بوکله نك ایضاحی تمام اخذ اولونمادیغندن آکلاشیله میور . واقعا قدیماً آسیای وسطی وهند ویرانده ممالک عثمانیه روم آدی ایله یاد اولنمقده ایدی . لکن منده کی رومدن مراد شسیمدیکی سیواس ولایتیدر . بو ولایت تنظیماته قدر قیود رسمیه ده ولسان دولته پک اندر اوله رق . سیواس واکثریا روم ایالتی نامیله یاد و تحریر اولئوردی . یوقاریده دخی بیان ایدلمشدر .

ص ۱۴۳، ح ۱: کاتب چلینک (فذلکه اقوال الاخبار فی علم التاريخ والاخبار) نام

عربی تاریخنك ۲۰۸ نجی ورقى صفحه اولاسنك هامشده بالاخره باش دفتردار اولان مورخ (لیبی) مخلص (طورسینابك) له اوزمان بروسه بکی بولنان عموجه سی (حیدر علی) بلك استانبول تحریرینه مأمور اولدقلرینه دائر ترکیه بر قید وارددر . اثر مذکورده کی قید حیدر علی اولیوب (جبه علی) در ، دقت اولنماشدر . سلطان محمد خان ثانی نك سلطنت اولاسنده ممالك عثمانیه مهواجه ایدن اهل صلیبه قارشی پدري سلطان مراد خان ثانی دعوت ایدلمش ایسه ده کلمدیکندن مکتوبله جبه علی مغنیسایه کوندرلمش ایدی . حامل اولدینی مکتوبك مالی وجهه علی نك وقوع بولان بیاناتی مشارالیه حضرتلرینی اقتاع ایلش ایدی . جبه علی متعاقباً بروسه سوباشی سی اولدی . استانبول فتحنده دخی بروسه سنجانی بکی اولمغله اورانك عسکریله برابر بولوندی . بعده استانبول تحریراملاکنه مأمور اولدی ایسه ده کندیسنك بروسه ده بولونماسی الزم اولدیغندن بو وظیفه یی برادر زاده سی طورسینا بکه تودیع ایتدی . کندیسى بروسه یه عودت ایلدی .

ص ۱۴۵، ح ۲ : دون وکون؛ دائماً هر وقت . بوتعیر کیجه وکوندوز معناسه در . مع مافیه الا آن مهجور اولوب یرینه کیجه وکوندوز قوللانیلیور . دائماً وهروقت معناسه لغته مذکور اولیوب حاشیه ده بوصورتله ایضاحی بلکه کیجه وکوندوز مناسبته در .

ص ۱۴۵، ح ۲ : اوتراق؛ یرلشمش، متمکن . کله نك بونلرله برابر سائر برقاچ معناسی دها وارددر، آنلردن بری ده مقام در . متك « وینه کافرلرینك اوتراغن مقرر ایتدیلر » عبارته سنده مقام معناسی مناسبته خانه مراد اولنمشدر . اوتراق شیمدیکی تقاعد مقابلی اولوق اوزره دخی اصطلاحات قدیمه دولتدندر .

ص ۱۵۲، ح ۱ : هر ایکی نسخه ده « لوندن » صورتنده در . متنده اولان لوندن کله سی ابقا ایدیلرک طوغریسی بولونان « لوندار » ك حاشیه ده کوسترلمسی ایجاب ایدرکن بوراده دخی عکسی یاییله رق متن تخریف ایدلمشدر .

ص ۱۵۳، ح ۱ : موزه نسخه سنده بویله در « اسیری » اولسه کرک . متنده یاسری اولدیغندن ظنه حاجت یوقدر . (۱) ایله (ی) نك مخرجلرنده بر درجه یه قدر قریبت بولندیغندن طولایی قدیم : بن سنك نچیکلی بسیرک مییم « جمله سنده اولدینی وجهه السنه عوامده اسیر کله سی یسیر دیه تلفظ اولنور ایدی .

س ۱۵۴، ح ۱ : قوی؛ تورکجه ده قویون دیمك اولمغله تواریخ سائرده کوریلن

(قویون حصار) بودر. واقعا تورکجه نك شرق و آذری لهجه لرنده قوی اولان کله غرب تورکجه سنده قویون اولمشدر. متنده کی قویلو حصار قویونلی حصار دیمکدر. مع مافیه بوکا هیچ بر وقت قویون حصار دینلمه مشدر و تواربخ عثمانیه ده کورولن قویون حصار باشقه قلعه در.

ص ۱۵۶، ح ۱: (یوتدی) تمجیل ایتدی. یو تمق مصدر نده قطعاً تعجیل معناسی یوقدر. بوکله همه حال یوتدی اولیوب یورتدی در، سرعتله حرکت ایتک معناسه اولان یو تمق مصدر ننددر. متنده کی افاده ده بونی کوستردیکندن اوراده کی یوتدی کله سی یا ناسیخک سهویدر و یا خود یا کشلغه میدان ویرلشددر.

ص ۱۶۱، ح ۱: هرا یکی نسخه ده «چقریقچی باشی» صورت نده در. چقریقچی طوغرامه چی نوغندن چرخچی دیمکدر. چاقرجی باشی ایسه سابقده رکاب اغالرندن چاقرجیلرک سر کرده سیدر. متک بوراسنده دخی چقریقچی باشی کله سی چاقرجی باشی یه تبدیل ایدیلرک متن تحریف ایدلمش اولوب مع مافیه بونک حاليله ابقاسيله حاشیه ده چاقرجی باشی ديه کوسترلمسی ایجاب ایدر ایدی.

ص ۱۷۱، ح ۱: هرا یکی نسخه ده (کبلو اوغلی) صورت نده در که (کوپریلی زاده محمود اقدی) در. بو حاشیه نك مأخذی تهویم التواربخ و اثمار التواربخ در. حالبو که حضرت فاتح زماننده کوپریلی زاده محمود نامنده علمادان بر ذات یوقدر. کرک شقایق ده و کرک سائر تواربخ عثمانیه ده بو ذات کبلو [کوپه لو] اوغلی ديه مذکور در، لقبی محی الدین اسمی محمد در. سجل عثمانی لقبی محمد الدین ديه یازمشدر. کتابده اساساً کبلو اوغلی اولدیغی حالده کوپریلی اوغلی ديه کرک متک تصحیح صورتيله تحریف ایدلدیکی کورولیور.

ص ۱۷۳، ح ۱: قلعه انشاء آتنده اولان مهارت و اقتدارندن طولانی بو لقبی آلمش اولسه کرک. نتایج الوقوعات برنجی طبعی ج ۱ ص ۷۳ بو بابده تفصیلات وارددر. احمد پاشانک انشاءات استحکامیه ده اقتدار و مهارتی مشهور ایسه ده کدک لقبی بو خصوصدن طولانی اخذ ایتدیکی محققددر، عاشق پاشا زاده نك افاده سی لقبنک موردنی بزه تعیین ایدیور. قدیماً مواقع مستحکمه محیطنده آچیلان کدیکدن ایچرویه هجوم پک زیاده کوچ و قاتلی بر ایش ایدی، بو وظیفه نی ایفا ایدنلر ده درجه نهایه ده صلابت و جسارت لازم ایدی؛ آنلره کدک اری دنیلور ایدی. احمد پاشایه دخی درجه نهایه ده صلابت و شجاعتندن طولانی کدک اری لقبی ویرلش و بو عنوان بعده تخفیف ایدیلرک کدک قالمشدر.

ص ۱۷۹، ح ۱: یاغی؛ عاصی، حرب. بوکله قطعاً عاصی، دشمن دیمکدر، حرب معناسنه اوله رق تورکجه ده هیچ بروقت قوللانماشدر؛ حربك مقابلی دوکوش و صاواشدر. منته کی «یاغیده» کله سندن ده دشمنه قارشو کیتهمکده و یاخود دشمن حقنده معناسی آکلاشیلور. ص ۱۸۱، ح ۱: کی؛ چوق، ایو. بوکله تورکجه اولیوب فارسیدر، پادشاه معناسنه در. منته کی «حسن کم کندویی کی ارصانوردی» مصراعندن کله نك چوق و یاخود ایو معناسنه اولیوب پادشاه دیمك اولدینی مستبان اولور.

ص ۱۸۱، ح ۲: چتاق لسانی چتره فیل اولان روم ایلی ترکی. بو حاشیه لهجه عثمانیدن آتمشدر. تورکجه ده چت و یاخود چیت حدود دیمك اولوب چیتاق ده ثغور خلقی معناسنه در. ممالک عثمانیه ایران و تورانه نظراً حدودده بولندیغدن طولانی اورالر خلقی طرفندن اهالیسی چیتاق دیه یاد اولنور ایدی، تیمورلنك وقوعاتی حاوی تاریخارده ده بوضورتله مذکوردر. بعده اورالرده بوتعبیر اوتوتیلهرق عثمانلی مملکته روم و خلقنه رومی دینلمشدر. آناطولی یه نظراً روم ایلی قطعه سی حدود اولدیغدن آناطولی لر روم ایلی ده کی تورکله چیتاق دیرلر ایدی. بوتعبیر صوك زمانلره قدر دوام اتمشدر. روم ایلی تورکنك دیلی چتره فیل اولیوب یالکز لهجه لرنده قچقاق یعنی شمال تورکجه سنك تأثیری واردر.

ص ۱۸۲، ح ۲: جزى؛ جوار دیمك اوله جق. بوکله همه حال سهو ناسخدر. جزیره اوله جقدرد، متندن دخی بو آکلاشیلور. جزى دبه احداثه لزوم یوقدر.

ص ۱۹۲، ح ۱: عامل؛ اداره مأموری، والی، متصرف. عاملک بوتعریفی عربلره مخصوصدر. عثمانیلر عامل لقبیه والی و متصرف و اداره مأموری قوللانماشلر در. لهجه عثمانیده: سابقه مال مأموری در «دینمسی طوغریدر. مع مافیه مال مأمورلرینك دفتر دار کبی یوکسك مرتبه سی اولیوب تحصیلاته مأمور اولن کوچکترینه دینلور ایدی.

ص ۱۹۳، ح ۲: جزری زاده قوجه قاسم صافی پاشا شاعر در، ۹۵۰ تاریخلرنده وفات اتمشدر. بروسه ده امیر سلطان حظیره سنده مدفوندر. بو حاشیه سجل عثمانیدن ملخصدر. منته بحث اولنان جزری زاده اولیوب. جزری قاسم پاشادر. مشاهیر علمادین شیخ محمد جزری نك کوله سی اولغله بوضورتله تلقیب اولمش ایدی. ۸۸۰ سنه سنده وزیر اوله رق ۸۹۰ سنه سنده وفات ایدوب بروسه ده حضرت امیر تر به سی محاذیسنده کی مدرسه سنك جانب غریبسنده دفن اولمشدر. حاشیه ده بحث اولنان قوجه قاسم پاشا باشقه در، آنك اشتهار و وزارتی هر حالده مؤلفك وفاتندن ایجه زمان صوکره در.

ص ۱۹۹، ح ۱: بوذات آماسیه قربنده ساکن اولان و مریدانسه بابائی دنیلن (بابا الیاس عجم) اولسه کرک. بونک ایچون ظنه حاجت یوقدر، صحیفه مد کوره ده کی ایکنجی. حاشیه ده بیان اولنان خراسانی بابا الیاس در، متک بوذات حقنده: رومه ارطکرو لله بیه ککشلردی « افاده سندن ارطوغرولک ممالک سلجوقیه یه هجرتی زماننده اودخی ایرانندن اورایه ککش ایدی معناسی آکلا شلمیلدر، زیرا بابا الیاس ده مملکتی اولان خراسانی موغوللرک استیلا سندن طولای ترک ایش ایدی.

ص ۱۹۹، ح ۲: جنکیز فترتنده آنا طولی یه کله رک آماسیه قربنده بر محله توطن ایلین شیخ بابا الیاس خراسانینک اوغلیدر، دولت سلجوقیه نک انقسامنده آتی آی قونیه ده. امیر اولمش و بعد الاستغا سلطان عثمان خان ایله غزالرده بولمشدر. عاشق پاشانک پدریدر. بو حاشیه نک قسم اولی سجل عثمانیدن ونهایتی شقایقندن آلمشدر. مخلص پاشا نه دولت سلجوقیه نک انقسامنده [یعنی انقراضنده] قونیه ده امیر اولمش، نه ده استغفاسندن صوکره سلطان عثمان خان ایله غزالرده بولمشدر. بونلر پک ضعیف دکل کلیاً خلاف حقیقت روایات تاریخیه دندر، محشی سجل عثمانی صاحبه اتباعاً بعض تاریخلرده محرر پادشاه قیدینی امیرلکه تبدیل ایده رک بوباید پک ایلری وارماق ایستمشدر.

ص ۱۹۹، ح ۳: محمود بن محمد؛ صدرالدین قونوی مریدی اولوب، سلطان اورخانک ازنیقده انشا ایتدیردیکي مدرسه یه مدرس اولغله دولت علیه ده ایلک مدرسدر. وفاتی ۷۴۵. بو حاشیه نک مأخذی سجل عثمانیدر. داود قیصری صدرالدین قونوی مریدانندن اولوب شیخی (کمال الدین عبدالرزاق کاشانی) در، بو جهتی اثرلرنده بیان ایتمشدر.

ص ۱۹۹، ح ۴: سراج الدین ارموی شا کردی ایدی، داود قیصریدن صکره ازنیق مدرسی اولدی. تاج الدین کرد جنسنه منسوب اولوب (کردر) لیدر. سلطان مراد خان اول حکومتک ایلک سنه لرندن وفات ایدن تاج الدینک ۶۸۲ سنه سنده وفات ایدن سراج الدین ارموی نک طلبه سندن اولمسی شایان تأملدر.

ص ۲۰۰، ح ۵: محمود افندی بن محمد؛ سلطان اوکیلیدر، بروسه قاضی لغنده قرق سنه بولمشدر. کرمان اوغلی طرفندن سلطان بایزید اوله تزویج ایدیلن کریمه سنی کتیرمک اوزره سلطان مراد اول طرفندن کرمان اوغینه کوندریلن هیئت سفارته ریاست ایتمشدر. تاریخ وفاتی ۷۷۴ اولوب بروسه ده پیکار باشنده مولو یحیانه قربنده اولان قبه ده مدفوندر.

بو حاشیه نك تاريخ وفاتندن ماعداسی سجل عثمانیدن آئمشدر. بو تاریخ باشقه یرده کورولمور، بلکهده سنك مزارندن آئمشدر. فقط اورادن آلنسه بیله یا یا کلش حك اولمشدر، یا خود مزار بوذاتك دکلدر. زیرا کر میان اوغلی قیزینك سلطان بایزید اول ایله ازدواجی ۷۸۳ [یا لکنز بر تاریخده ۷۷۸] سنه سنده در، بو حالده بتون تواریخ عثمانیه ده کلین آلمغه کوندرلدیکی بیان اولان بو ذاتك نصل اولورده ۷۷۴ تاریخده وفات ایتدیکی یازیلور. کلدسته ریاض عرفانده ۷۹۴ سنه سنده وفات ایتدیکی محرردر.

ص ۲۰۱، ح ۲: مولدی ایزنقدر، اوراده بالخاصه علوم شرعیه تحصیل ایتمشدر تاریخ وفاتی ۸۲۱ سنه سی ذی القعدة سنك سگری اولدینی ایزنیکده کی قبری اوزرنده مسطور بولندیغنی صاحب شقایق ثقات علمادن برذاتك خطندن نقل ایدیور. شقایقه قطب الدین ازنیقی نك تاریخ وفاتی قطعاً یوقدر، بوجهت مطبوع شقایق ترجمه سنك کنارنده محرردر. ص ۲۰۱، ح ۳: شیرازی اولدینی شقایقه مسطوردر. عسا کر عثمانیه مفتیلرندن اولوب تاریخ وفاتی ۸۳۳ در. بو حاشیه نك مأخذی سجل عثمانیدر. لکن اوزمان عسا کر عثمانیه مفتیلکی نامیله بر مأموریت علمیه یوق ایدی. عسا کر منصوره قاضی عسکری وار ایسه ده شیخ یارعلی شیرازی نك قاضی عسکر لکنه دائر معلومات یوقدر.

ص ۲۰۶، ح ۱: هرایکی نسخه نك کرک عبارتسی و کرکسه کباتك املاسی بویله در. مورخك جدی عاشق پاشا حضرت حاجی بكتاش ولی نك صحبت مریدی اولدینی عامه مورخینك مصدقیدر. بو حاشیه نك فقره ثانیه سننده بیان اولونان خصوص حقه عامه مورخینك تصدیقی دکل معلوماتی بیله یوقدر!

ص ۲۰۶، ح ۲: عامه مورخینك اقوالی بوسوزلرک خلافتیه در. تدقیقات اخیرده عاشق پاشا زاده نك حاجی بكتاش ولی ترجمه حالی حقه کی افاده سنك طوغری اولدینی و آنك حکومت عثمانیه نك تأسسندن اول یاشادینی جهتله سلاطین عثمانیه دن کیسه ایله ملاقی اولمادیغنی آکلاشلمش و عامه مورخینك بوابده تغلیطات تاریخیه دوچار اولدینی تبیین ایلشددر.

ص ۲۱۰، ح ۱: تشریفات قدیمده ایلمچی عرض اوپه سننده حضور هایونه دخول و تقریرینی تکمیل ایلدکده ایلمچینك یدندن نامه سنی (میر علم اغا) آلوب صف وزیریه ایصال و تسلیم و آنلردخی ترتیلری اوزره دور ایادی ایله صدراعظمه و آنلردخی تحت هایونده مندر اوزرینه وضع ایدر. مورخك یاشادینی زمانلرده ایلمچینك حامل اولدینی نامه یی متده

بیان اولوندیغی اوزره حضور هایونده قاپوچی باشی آیلردی . حاشیه ده بحث اولونان اصول
بك چوق زمان صوكره اتحاد اولمشدر .

ص ۲۱۲، ح ۲ : كويمك تقرب ديمكدر . قديم توركجه ده تقرب مغاسنه كويمك
مصدری یوقدر . كويمك یاخود كوكمك یا نطق مغاسنه در . قديم كتابلر مزده یوركی كويدی
ویاخود كويندی دنیلور ایدی . بو صورتده متنده کی گلهده سهو ناسخ اولوب اصلی اویمز
اوله جقدر .

ص ۲۱۵، ح ۴ : قره كوز محمدپاشا اندرون هایوندن بالتفیض قونیه بکلبیکسی اولمش
۸۹۰ ده وفات ایتمشدر . بوذاتك تاریخ وفاتی یا كلشدر . هر سك زاده احمد پاشا مصرایلره
قارشى عدم موفقیتنه وبوصورتله اسارتنه سبب اولانلردن بری بو اولدیغی بیان ایتمكه غضب
پادشاهی به اوغرایه رق ۸۹۳ سنه سنده قتل اولمشدر .

ص ۲۱۴، ح ۳ : تاج التواریخ ج ۲ ص ۵۰ روم قلعہ ، بیرہ ، عینتاب بکلبیخی . بیرہ
اورفه داخلنده بیرہ حك اوله جقدر . بو بایده ظنه حاجت یوقدر ، موقع مذکورك بیرہ حك
آدیله یادی بك قديم اولیوب یاقین زمانلره قدر تاریخلرده بیرہ و بیرہ الفرات نامیله بیان
ایدیلور ایدی .

ص ۲۱۶، ح ۱ : جیحون نهری . بو حاشیه لهجه عثمانی به مستنددر ، جیحون
ایران ایله تورکستان آره سنده اولان نهیر اولوب آطنه ده کی نهیره جیحان دنیلور . کثرت
استعمالدن متنده محرر اولدیغی اوزره جهان اولمشدر .

ص ۲۱۷، ح ۱ : هراییکی نسخه ده بویله در . آباش اوله جقدر . آطنه ده کی آباش موقعی
هیچ بر وقت آباش اوله ماز . بو موقع عربلر و عثمانیلر طرفندن دائماً آباش دیه یاد اولمشدر .
آقره ولایتده وایچ ایل سانجاغنده آباش نامیله برر موقع واریسه ده بونلرك متنده کی
محل ایله مناسبتی یوقدر . لهجه عثمانیده کی : آباش مع برندی و میس ادنه به تابع برناحیه در
افاده سنده آباش دنیلمسی سهودر ، آباش اوله جقدر .

ص ۲۱۷، ح ۲ : امرادن اولوب مصر سرحدی محافظلردن ایدی . تاج التواریخ ج ۲،
ص ۵۱ داماد ساطانی . بو حاشیه نك برنجی جمله سی سجل عثمانیدن تلخیصاً آلمشدر . فرهاد
بك بوسنه بکی مشهور سلطان زاده غازی خسرو بكك پدریدر . سجل عثمانیده خسرو بكك
پدرینك نصوص بك اوله رق کوسترلمسی سهودر .

* سلطان بایزید خان ثانی طرفدن برادری جم سلطان اوزرینه کوتدریلان یاس پاشانک وفاتی سجل عثمانیده سهو اوله رق ۷۸۸ اوله رق یازلمشدر، کتابک ۲۲۰ نجی صحیفه سنده کی ارچ نومرولو حاشیه ده ایسه بوجهت عیناً تکرار ایدلمشدر!

ص ۲۲۵، ح ۲: عزیراوملی. اوتجی عصرک اواسطنه قدر تاریخلرده بوقیله نك اسمی «اوزر» اوله رق یازلدیغی کبی ساکن اولدقلری پیاس وجواری ده بونامله یاد اولیوردی. آندن سوکره هر نصلسه عزیرنامه تبدیل اولمش، کرک وئائق قدیمه ده وکرک تاریخ و جغرافیا لرده اوآده یاد اولمشدر.

ص ۲۳۳، ح ۵: هرایکی نسخه ده بویله در، فقط قانون معناسنه اولان یاسا اولمی. متنده کی باصا کله سنک یاسا ایله مناسبتی یوقدر، مصرک اوزمانکی تورکجه سی قیچاق لهجه سی اولدیغندن بلکه باصا کله سی اولهجه ده مدار کلام اوله رق قولانیلیور ایدی.

ص ۲۴۶، ح ۱: اسکی ملوک اسلامیه ده باش مابینجی ویا وکیل مطلق وزیر اعظم وظیفه سنی ایفا ایدر بیوک مأمور. قاموسده قاپوچی یه اطلاق اولتور دنیلمشدر. حکومات اسلامیه دن یالکز اندلسده کیلر وزیرلینه حاجب دیرلردی، بونلردن ماعداسنده ده باش مابینجی وقاپوچیلره دینیلور ایدی.

ص ۲۴۸، ح ۲: نسخه اصلیه ده بویله در. متنده کی «ادرخای» اسمنک «رها [اورفه]» اولدیغی کوسترملی ایدی.

ص ۲۵۸، ح ۳: مطراجقی اسحق بک، ۹۰۶ ده مصر حربنده شهید اولمشدر. بوحاشیه نك مذکور فقره سی سجل عثمانیدن آلمشدر. ۹۰۶ ده مصر ایله محاربه یوق ایدی. بو ذات مودون حربنده شهید اولمشدر. محشی حاشیه نك بالاسنده بو جهتی یازدیغی حالده آشاغیده سجل عثمانینک یا کلش افاده سنی عیناً اقتباسنک سبی آکلاشیله مامشدر.

بوکی آثار قدیمه تاریخیه مزک طبع و نشریله احیاسی خصوصنده کوستردکری اهمات مخصوصه دن طولای معارف عمومیه ناظری بک اقدی حضرتلینه بالخاصه تشکر اولونور. تاریخ عثمانی انجمنده عثمانلی تاریخنک سیاسی قسمنه و تشکیلات واجتماعیات جهتلرینه و تورکجه نك قدیم طرزینه بحق صاحب وقوف ذوات واردر. عاشق پاشا تاریخنک طبعی آلانلرک عهده سنه تودیع اولنسه ایدی، اثرک مقایسه سی و حاشیه لرینک ترتیبی زمانمزک سوبه علمیه سنه موافق اولاجق درجه ده عالمانه اولور ایدی.

تاریخ عثمانی انجمنی طرفندن اثر مذ کوره یازیلان مقدمه ده بوندن صوکره «نشری»
و «لطفی پاشا» تاریخلری ایله شمعدانی زاده نك «مری التواریخ» نك طبعی تقرر ایلدیکی
بیان ایدلمشدر، کذلک انجمنک عهدہ سنہ تودیع اولوندیغی آکلاشیلان آثار مذ کوره نك
طبعی خصوصنک ارباب اقتداره تودیعی ایله ، عاشق پاشا زاده تاریخنده ایدیلن خطانک
تکرار اولنماه سی بالخاصه تمی اولونور .

ع***

